

Handleiding Formuleren Domeinspecifieke Leerresultatenkaders

Brussel - januari 2025

Inhoudstafel

1. Situering	2
Doelstellingen	2
Operationalisering	3
2. Domeinspecifieke leerresultaten	4
Definitie.....	4
Kenmerken van een DLR	5
Gerelateerd aan de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)	6
Basis voor internationale vergelijking	6
3. Procedure voor het beschrijven van DLR	7
Fase 1: Opstart door de taakgroep	7
Fase 2: Ontwerp-DLR en clusterbevraging.....	8
Fase 3: Aftoetsing bij externe stakeholders	9
Fase 4: Finaliseren DLR-dossier	10
Fase 5: Advies van de Stuurgroep Learning Outcomes.....	10
Fase 6: Bekrachtiging en vaststelling door de koepelorganisaties	10
Fase 7: Validatie door NVAO	10
4. Procedure voor het actualiseren van DLR	11
Bijlage 1. Formulieren	12

1. Situering

Met het Bolognaproces koos de Europese Hogeronderwijsruimte (EHOR) ervoor opleidingen in termen van **leerresultaten** te beschrijven.¹ Leerresultaten of *learning outcomes* geven aan welke kennis, vaardigheden en attitudes studenten (al dan niet geïntegreerd tot een competentie) moeten verwerven tijdens hun leertraject. Het zijn de minimumeisen voor wie afstudeert in een bepaalde opleiding. Ook het Europese kader voor interne en externe kwaliteitsborging, de *Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG)*, zet leerresultaten centraal binnen het concept van student-gecentreerd onderwijs.²

Binnen de context van het Bolognaproces werd ook afgesproken dat alle lidstaten van de Europese Unie een nationale **kwalificatiestructuur** zouden ontwikkelen. De Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS) verzamelt alle erkende kwalificaties op 8 niveaus.³ Om de verschillende nationale kwalificatiestructuren aan elkaar te relateren, werkte de Europese Commissie een gemeenschappelijk Europees Kwalificatieraamwerk (EQF) uit.⁴

Deze twee evoluties werden aandachtig gevolgd door de Vlaamse hoger onderwijsinstellingen en hebben, onder andere, aanleiding gegeven tot de introductie van **domeinspecifieke leerresultaten (DLR)**.⁵ Twee elementen springen hierbij meteen in het oog:

1. **DLR worden gekoppeld aan de niveaus van de Vlaamse Kwalificatiestructuur.** Elk niveau wordt beschreven op basis van vijf elementen: kennis, vaardigheden, context, autonomie en verantwoordelijkheid. De hoger onderwijsopleidingen situeren zich op niveau 5 (graduaat), 6 (bachelor), 7 (master) en 8 (doctoraat). Met het formuleren van domeinspecifieke leerresultaten wordt het niveau van een opleiding dus gedefinieerd en ‘vastgezet’.
2. **DLR worden geformuleerd in consensus tussen alle instellingen die éézelfde opleiding aanbieden of nauw verwante opleidingen uit hetzelfde studiegebied, maar met een andere naamgeving.** Een DLR van een tiental leerresultaten geeft de kern van een opleiding weer over de verschillende aanbieders heen. Deze garantie van vergelijkbaarheid van niveau impliceert geenszins een (inhoudelijke) gelijkschakeling van de opleidingen.

Samengevat draagt het beschrijven van DLR bij tot de operationalisering van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Hierbij werden ook een aantal doelstellingen vastgelegd.

Doelstellingen

Met het formuleren van een DLR worden opleidingen uitgenodigd om zich duidelijker te **profilieren** ten opzichte van elkaar, zowel verticaal ten aanzien van aangrenzende niveaus als horizontaal ten aanzien van verwante opleidingen van hetzelfde niveau. De wetgever bepaalt ook dat elke aanbieder een beschrijving geeft van de opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR). De correspondentie tussen dit OLR en het DLR geeft aan elke aanbieder

¹ Meer info over het Bolognaproces en de EHOR vind je [hier](#).

² Zie de referenties naar leerresultaten in ‘Part 1: Standards and guidelines for internal quality assurance’ van de [ESG \(2015\)](#).

³ Zoals decretaal bepaald in (o.a.) Art. II.68 van de [Codex Hoger Onderwijs](#). Meer info over de Vlaamse Kwalificatiestructuur staat op deze [webpagina](#) van de Vlaamse overheid.

⁴ Meer info over het [European Qualifications Framework](#) vind je hier.

⁵ Wanneer in deze handleiding wordt gesproken over ‘DLR’, dan verwijst dit naar de volledige set van domeinspecifieke leerresultaten van een bepaalde opleiding. De term ‘leerresultaat’ wordt gehanteerd als het gaat over de individuele leerresultaten binnen een DLR.

de mogelijkheid de eigen invulling van de opleiding te expliciteren. Een opleiding kan er ook voor opteren om het OLR en het DLR te laten samenvallen.

Een DLR fungeert tevens als **informatie-instrument**. Het geeft stakeholders (studenten, werkgevers, onderwijsverstrekkers) inzicht in het kwalificatieniveau van een bepaalde opleiding en expliciteert wat minimaal verwacht wordt van een afgestudeerde over de verschillende instellingen heen.

Een DLR is een hefboom voor **kwaliteitszorg**. Zoals eerder aangestipt, dienen domeinspecifieke leerresultaten begrepen te worden als minimumvereisten. Een aanbieder kan dus aan de hand van het DLR nagaan in welke mate ze de vooropgezette leerresultaten realiseert.

Tot slot bevorderen DLR de **transparantie** binnen de EHOR, gezien de Vlaamse Kwalificatiestructuur nauw aansluit bij het Europees Kwalificatieraamwerk. Hierdoor wordt het makkelijker om kwalificaties uit verschillende kwalificatiesystemen met elkaar te vergelijken. Dit kan mobiliteit stimuleren en de erkenning van elders verworven kwalificaties bevorderen.

Operationalisering

Het hoger onderwijs is momenteel verantwoordelijk voor het formuleren van DLR op VKS-niveaus 5, 6 en 7. De wetgever gelastte de koepelorganisatie van de Vlaamse hogescholen en universiteiten (VLUHR) met de coördinatie. De Stuurgroep Learning Outcomes geeft deze coördinatieopdracht vorm. De Stuurgroep is samengesteld uit⁶:

- twee covoorzitters (één vertegenwoordiger uit de hogescholen en één uit de universiteiten);
- een effectief lid en een plaatsvervanger van elke Vlaamse hogeschool en universiteit;
- twee vertegenwoordigers vanuit de Vlaamse Hogescholenraad (VHR) en de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR);
- een waarnemer van NVAO, VVS en de Vlaamse overheid.

De Stuurgroep wordt in haar werkzaamheden ondersteund door een procesbegeleider van VLUHR KZ.

Het is de koepelorganisatie (VLUHR) die DLR vaststelt en ter validatie voorlegt aan de NVAO.⁷ Gevalideerde DLR worden automatisch erkend in de Vlaamse Kwalificatiestructuur en aan de overheid (AHOVOKS) overgemaakt voor registratie in de Kwalificatiedatabank.⁸

⁶ De concrete samenstelling van de Stuurgroep Learning Outcomes kan worden geraadpleegd op deze [webpagina](#).

⁷ De [website van NVAO](#) biedt meer informatie over de validatie van DLR.

⁸ De [Kwalificatiedatabank](#) is online beschikbaar. DLR worden hierin geregistreerd als 'onderwijskwalificaties'.

2. Domeinspecifieke leerresultaten

Definitie

Een DLR beschrijft op Vlaams niveau en voor een bepaalde opleiding de leerresultaten als geïntegreerde competenties of als een samenhangend geheel van kennis en inzicht, vaardigheden en attitudes. Hiermee vat het de essentie van wat met een bepaalde opleiding binnen Vlaanderen wordt beoogd.

Het Decreet betreffende de Kwalificatiestructuur schakelt DLR gelijk met competenties:

Competentie: de bekwaamheid om kennis, vaardigheden en attitudes in het handelen geïntegreerd aan te wenden voor maatschappelijke activiteiten. In het hoger onderwijs worden competenties domeinspecifieke leerresultaten genoemd.⁹

In de memorie van toelichting bij het ontwerp van dit decreet wordt de inwisselbaarheid van de begrippen 'competentie' en 'domeinspecifiek leerresultaat' verder toegelicht:

Leerresultaten en competenties zijn als begrip inwisselbaar. In het kielzog van het Bologna proces gebruikt het hoger onderwijs leerresultaten (learning outcomes) in plaats van competenties. [...] Leerresultaten behelzen de toepassing van het geleerde in concrete situaties. Niet alleen 'kennen' moet hierbij geëvalueerd worden, maar ook 'kunnen' en 'doen'. Een belangrijk kenmerk van leerresultaten is dat ze evalueerbaar moeten zijn en dus van die aard moeten zijn dat ze aantonen wat een lerende geleerd heeft. Maar ook competenties resulteren in observeerbaar en bijgevolg evalueerbaar gedrag.

In het decreet wordt meestal het begrip competentie(s) gebruikt behalve bij het hoger onderwijs waar het begrip leerresultaten wordt gebruikt. Alleen bij de kwalificaties hoger onderwijs spreken we over leerresultaten omdat dit begrip er ingeburgerd is en internationaal wordt gebruikt. Omdat we beide begrippen door hun grote verwantschap als inwisselbaar beschouwen definiëren we alleen het begrip competenties en geven we aan dat in het hoger onderwijs competenties domeinspecifieke leerresultaten worden genoemd.¹⁰

Verder verwijst de memorie van toelichting naar de publicatie van Gonzales en Wagenaar in het kader van het Tuning-project. Deze auteurs geven volgende werkdefinitie van leerresultaten: *"Learning outcomes are statements of what a learner is expected to know, understand and/or be able to demonstrate after completion of a proces of learning."*¹¹ Kennedy vult hier nog bij aan dat *"Learning outcomes focus on what the student has achieved rather than merely focussing on the content of what has been taught."*¹²

⁹ Zie Art. 2, °6 van het [Decreet betreffende de Kwalificatiestructuur](#).

¹⁰ [Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende de kwalificatiestructuur](#), 2009, p. 11-12 en 40.

¹¹ J. GONZÁLEZ en R. WAGENAAR, [Tuning Educational Structures in Europe II: Universities' contribution to the Bologna Process](#), 2005, p. 13.

¹² D. KENNEDY, [Writing and using learning outcomes: a practical guide](#), 2006, p.21.

Kenmerken van een DLR

Een DLR moet aan een aantal kenmerken voldoen. Daarenboven moet het beantwoorden aan de eisen van het Vlaamse Kwalificatiestructuur en een basis vormen voor internationale vergelijking.¹³

Specifiek	Een DLR is specifiek voor een bepaald 'domein', of: voor alle opleidingen met éénzelfde naam binnen hetzelfde kwalificatieniveau. ¹⁴ Hoewel DLR zich moeten verhouden tot de descriptors van het decreet, worden deze niet hernomen in de individuele leerresultaten van het DLR.
Generiek	Een DLR moet voldoende algemeen geformuleerd zijn zodat de inhoudelijke en vormelijke kenmerken van de verschillende opleidingen die onder één DLR ressorteren gevat kunnen worden. Zo mikt een DLR op wat de opleidingen bindt, zonder de eigenheid van de opleidingen te bedreigen.
Globaal	Een DLR wordt geformuleerd op het niveau van de opleiding. Het beschrijft de opleiding als geheel en doelt niet op de opleidingsonderdelen en/of afstudeerrichtingen. Op dit principe kan een uitzondering gemaakt worden indien een opleiding afstudeerrichtingen heeft die een afzonderlijke beschrijving vereisen, bijvoorbeeld omdat er een specifiek civiel effect aan verbonden is.
Samenhangend	Een DLR bestaat uit een coherent geheel van leerresultaten. Een DLR moet worden benaderd als een set van leerresultaten die alleen in onderlinge samenhang begrepen kan worden.
Ideaaltypisch	Een DLR is geen exhaustieve beschrijving van een opleiding, maar richt de aandacht op de gemeenschappelijke kern. Dit impliceert dat een DLR beknopt is (een tiental leerresultaten) en de onderliggende leerresultaten begrepen kunnen worden als minimumvereisten. ¹⁵
Distinctief	Een DLR moet toelaten een helder (horizontaal en verticaal) onderscheid te maken tussen opleidingen uit hetzelfde studiegebied. Een distinctief DLR slaagt erin verwantschappen en verschillen bloot te leggen tussen verwante opleidingen en zo bij te dragen tot de profilering van deze opleidingen.
Duurzaam	Een DLR moet houvast bieden aan de opleidingen en de verschillende stakeholders. Een duurzaam DLR moet echter ook evolutief zijn en dus ruimte bieden aan opleidingen om zich binnen een geformuleerd DLR aan te passen aan de veranderende maatschappelijke en/of wetenschappelijke context.
Toetsbaar	Een DLR wordt zodanig geformuleerd dat de onderliggende leerresultaten te evalueren zijn en dus aantonen wat een student bereikt heeft. De leerresultaten worden geformuleerd aan de hand van actieve werkwoorden, doorgaans volgens de taxonomie van Bloom. ¹⁶ Soms zijn leerresultaten moeilijk direct meetbaar en is concrete aftoetsing enkel mogelijk na verdere vertaling of operationalisering.

¹³ Deze toelichting is mede gebaseerd op L. MELIS, 'De beschrijving van leerresultaten en de profilering van opleidingen. De aanpak in Vlaanderen', *THEMA*, 2010, 17 (5), p. 46-47.

¹⁴ Men kan er voor opteren om nauw verwante opleidingen uit hetzelfde studiegebied, maar met een andere naamgeving, onder één DLR onder te brengen.

¹⁵ Een opleiding kan zich ook profileren door boven deze minimumvereisten uit te stijgen.

¹⁶ Meer info over de implementatie van de taxonomie en toelichting bij de herziene taxonomie uit 2001 staat op [deze website](#).

Gerelateerd aan de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)

Het verband tussen een DLR en de onderliggende leerresultaten enerzijds en de niveau-descriptoren anderzijds moet aangetoond worden. De voor het Vlaamse hoger onderwijs geldende **niveau-descriptoren** zijn vastgelegd in het Decreet betreffende de Vlaamse Kwalificatiestructuur.

Uit de domeinspecifieke leerresultaten moeten naast **kennis en vaardigheden** ook de elementen **context, autonomie en verantwoordelijkheid** af te leiden zijn. De relatie met de niveau-descriptoren van de VKS kan verduidelijkt worden aan de hand van een tabel (zie [Bijlage 1. Formulieren](#)). Bij de validatie gaat NVAO na of alle niveau-descriptoren van de VKS afgedekt zijn door het DLR.

Belangrijk is dat een DLR als een samenhangend geheel moet begrepen worden en dat het niveau dus alleen kan bepaald worden op basis van het gehele DLR en de relaties tussen de verschillende onderliggende leerresultaten. Hierbij moet aangestipt worden dat leerresultaten binnen een DLR niet hiërarchisch geordend zijn. De volgorde van de leerresultaten zegt niets over hun relatief belang. Het is wel wenselijk een DLR zo te structureren dat het voor de verschillende stakeholders inzichtelijk is.

Basis voor internationale vergelijking

Een DLR moet het mogelijk maken om een opleiding te positioneren ten opzichte van vergelijkbare opleidingen in het buitenland. Zo kunnen DLR bijvoorbeeld ingezet worden bij een benchmark met internationale partners. Meer in het algemeen vormen de VKS en de DLR die deze operationaliseren geen op zichzelf staand geheel, maar ontleen ze deels hun betekenis doordat ze via het Europees Kwalificatieraamwerk verbonden zijn met andere opleidingen.

3. Procedure voor het beschrijven van DLR

Het formuleren van een DLR vertoont drie fundamentele uitgangspunten:

- het is **gedragen door alle aanbieders**,
- het is **afgestemd met verwante opleidingen** en
- het is **afgetoetst met stakeholders**.

Bij het beschrijven van een DLR worden bovenstaande uitgangspunten meegenomen in de procedure. Om deze uitgangspunten te garanderen, stelde VLUHR een procedure op voor opleidingen die een DLR formuleren.¹⁷ Schematisch kan de procedure opgedeeld worden in 7 fasen¹⁸:

1. De eerste stap is het bij elkaar brengen van de **taakgroep** die instaat voor het opstellen van het ontwerp-DLR. Deze taakgroep bestaat uit vertegenwoordigers van alle aanbieders van de opleidingen in kwestie (ongeacht dit één of meerdere instellingen betreft).
2. In een tweede fase formuleert de taakgroep een gedragen **ontwerp-DLR**. Dit ontwerp wordt afgetoetst bij vertegenwoordigers van aanbieders van verwante opleidingen (**cluster**).¹⁹
3. Het ontwerp-DLR wordt ook voorgelegd aan **externe stakeholders**. Op basis van de verkregen feedback kan de taakgroep de leerresultaten nog (verder) aanpassen en scherpstellen.
4. Vervolgens finaliseert de taakgroep het ontwerp-DLR en wordt het volledige DLR-dossier samengesteld in de correcte template (zie [Bijlage 1](#)).
5. In de vijfde fase wordt het ontwerp-DLR ter advies voorgelegd aan de **Stuurgroep Learning Outcomes**.
6. Het DLR-dossier wordt, indien positief geadviseerd door de Stuurgroep, ingediend bij het bestuursorgaan van VHR/VLIR voor **bekrachtiging** en vervolgens bij VLUHR voor **vaststelling**.
7. Tot slot gaat het DLR-dossier naar NVAO voor **validering**.

Fase 1: Opstart door de taakgroep

De Codex Hoger Onderwijs stipuleert dat een DLR in **consensus** moet worden opgesteld door alle aanbieders van deze opleiding. Opleidingsvertegenwoordigers van de betrokken instellingen komen daarom samen in een **taakgroep**, die instaat voor het gezamenlijk beschrijven van het DLR.

Van bij de start is de taakgroep goed **geïnformeerd** over het opzet en de timing van de procedure voor het formuleren van een DLR. Alle relevante informatie is beschikbaar op de [website van VLUHR KZ](#) (incl. deze 'Handleiding formuleren domeinspecifieke leerresultaten', de timing van de DLR-procedure, de te gebruiken formulieren, etc.). De taakgroep kan ook, indien nodig, ondersteuning vragen aan de afgevaardigde(n) van de eigen instelling in de Stuurgroep Learning Outcomes.²⁰

Daarnaast bepaalt de taakgroep welke **bronnen** gehanteerd zullen worden bij het formuleren van het DLR. Mogelijke bronnen zijn reeds bestaande opleidings specifieke leerresultaten (OLR) van de opleiding in kwestie,

¹⁷ De timing en deadlines van de procedure staan op deze [webpagina](#).

¹⁸ In de praktijk kan het gebeuren dat sommige fasen simultaan en/of in een andere volgorde worden doorlopen.

¹⁹ Voor DLR van graduaatsopleidingen is deze clusterbevraging niet verplicht, omdat er reeds afgestemd wordt met de beroepskwalificaties (BK) zoals vastgelegd door de Vlaamse Overheid.

²⁰ De samenstelling van de Stuurgroep Learning Outcomes is raadpleegbaar op deze [webpagina](#).

bestaande DLR van verwante opleidingen, opleidingsprofielen uit het buitenland, internationale referentiekaders, brondocumenten onderschreven door het werkveld en/of de vigerende regelgeving. DLR dienen immers de federale en Europese regels in verband met de toegang tot en de uitvoering van bepaalde beroepen te respecteren.

Taakgroepen van bachelor- en masteropleidingen²¹ vragen ook een **clusterbepaling** aan bij de relevante Werkgroep Onderwijs van VHR of VLIR. Deze werkgroep bepaalt of het DLR in kwestie horizontale en/of verticale afstemming behoeft en zo ja, met welke verwante opleidingen.²²

Fase 2: Ontwerp-DLR en clusterbevraging

In een tweede fase werkt de taakgroep gezamenlijk een gedragen voorstel van **ontwerp-DLR** uit.

De leerresultaten worden uitgeschreven volgens een gemeenschappelijk beschrijvingsmodel, gebaseerd op de taxonomie van Bloom.²³ Het beschrijvingsmodel legt geen pedagogisch kader op, maar reikt een redactietechniek aan die leidt naar de hierboven beschreven kenmerken van een DLR. De taakgroep kan afwijken van dit beschrijvingsmodel, bijvoorbeeld om een internationaal referentiekader over te nemen. Ook voor dit deel van het proces kan de taakgroep beroep doen op de expertise van de afgevaardigde(n) van de eigen instelling in de Stuurgroep Learning Outcomes.

In principe wordt een DLR uitgeschreven op het niveau van de opleiding. Indien de taakgroep meent dat een afzonderlijke beschrijvingen per afstudeerrichting noodzakelijk is, kan ze hiervoor opteren. Wel worden er een minimum aantal gezamenlijke domeinspecifieke leerresultaten op het niveau van de opleiding bepaald.

Zoals eerder aangegeven, dienen DLR van verwante opleidingen op elkaar afgestemd te worden. Dit is één van de drie fundamentele uitgangspunten binnen het proces van het formuleren van een DLR.

- Voor DLR van graduaatsopleidingen wordt deze afstemming met verwante opleidingen afgedekt door de afstemming met de **beroepskwalificaties (BK)**, zoals vastgelegd door de Vlaamse overheid.
- Voor DLR van bachelor- en masteropleidingen bepaalt de Werkgroep Onderwijs (VHR/VLIR) of een **clusterbevraging** nodig is. Op basis van de clusterbepaling door de Werkgroep Onderwijs organiseert de taakgroep een overleg of bevraging waarbij er, op basis van het ontwerp-DLR, in dialoog wordt getreden met collega's van verwante opleidingen om zo het profiel van het DLR scherp te stellen en te situeren binnen het bredere domein. De input uit de clusterbevraging wordt gedocumenteerd en verwerkt door de taakgroep, op basis waarvan het ontwerp-DLR al dan niet wordt aangepast. De taakgroep motiveert de gemaakte keuzes in het DLR-dossier.

²¹ Voor DLR van graduaatsopleidingen is dit niet verplicht, aangezien deze DLR al afgestemd worden met de beroepskwalificaties (BK) zoals vastgelegd door de Vlaamse overheid.

²² Voor deze clusterbepaling volgt de taakgroep van het DLR de interne procedures van VHR en VLIR.

²³ Meer info over de implementatie van de taxonomie en toelichting bij de herziene taxonomie uit 2001 staat op [deze website](#).

Fase 3: Aftoetsing bij externe stakeholders

Wanneer alle leden van de taakgroep zich akkoord hebben verklaard met het ontwerp-DLR, wordt dit ter aftoetsing voorgelegd aan een selectie van **externe stakeholders**. Deze stakeholders geven input over de wetenschappelijke en maatschappelijke verwachtingen ten opzichte van het DLR. Het DLR is afgetoetst bij ten minste:

- 2 (oud-)studenten** Studentexpertise is aanwezig bij studenten of recente alumni van de opleiding in kwestie. Oud-studenten zijn max. 5 jaar afgestudeerd. Binnen DLR-dossiers van nieuwe opleidingen die nog niet worden ingericht op het moment van de bevraging, worden studenten van nauw verwante opleidingen (zie cluster) bevraged.
- 2 werkveldvertegenwoordigers** Werkveldexpertise is aanwezig als stakeholders een goed beeld hebben van de maatschappelijke verwachtingen ten opzichte van de opleiding(en) in kwestie, alsook de eisen die het beroepenveld stelt aan de afgestudeerden.
- 2 internationale experts** Internationale expertise is aanwezig als stakeholders in staat zijn een vergelijking te maken met verwante buitenlandse curricula en/of relevante internationale standaarden/criteria. De internationale experts moeten zich kunnen uitspreken over het kwalificatieniveau van het DLR²⁴ vanuit een internationaal, vergelijkend perspectief.

De taakgroep draagt zelf de te bevragen stakeholders voor, waarbij er per stakeholder helder wordt gemotiveerd waarom zij de aangegeven expertise bezitten. Zij bezorgt de namen en contactgegevens van de stakeholders aan de procesbegeleider van VLUHR KZ middels het aanvraagformulier (zie [Bijlage 1](#)). De procesbegeleider legt het ontwerp-DLR voor aan de stakeholders middels een korte **online bevraging**.²⁵ De feedback van de stakeholders wordt verwerkt in een toetsingsverslag, dat een antwoord biedt op de volgende vragen:

1. Zijn de domeinspecifieke leerresultaten duidelijk geformuleerd?
2. Voldoet het DLR aan de maatschappelijke, beroepsgerelateerde en wetenschappelijke verwachtingen?
3. Beantwoorden de leerresultaten aan het internationaal niveau?
4. Zijn de leerresultaten realiseerbaar binnen voorziene studieomvang van de opleiding?
5. Versterkt het DLR de profilering van de opleiding ten opzichte van verwante opleidingen?²⁶

De procesbegeleider bezorgt het **toetsingsverslag** aan de taakgroep, die vervolgens aan de slag gaat met deze input. Het toetsingsverslag geeft aan welke stakeholders gereageerd hebben en sluit vervolgens bondig de opvolging van de verkregen feedback door de taakgroep in.

Voor actualisatiedossiers kan de taakgroep ervoor kiezen de stakeholderbevraging zelf uit te voeren aan de hand van de bovenstaande vereisten (m.n. het profiel van de te bevragen stakeholders en de vijf vragen waarop deze

²⁴ Er wordt ten allen tijde getracht om internationale experts te bevragen die zelf ervaring hebben met gelijkaardige opleidingen op het VKS/EQF-niveau in kwestie. Indien dit niet mogelijk is binnen een bepaald dossier (bv. omdat er internationaal gezien geen gelijkaardige opleidingen op dat niveau worden georganiseerd), dan licht de taakgroep dit kort toe in het DLR-dossier en voorzien zij andere relevante internationale experts voor de bevraging.

²⁵ Indien de taakgroep dit wenst, kan de aftoetsing met stakeholders ook op een andere wijze georganiseerd worden (bv. middels een focusgesprek). Zij nemen hiertoe contact op met de procesbegeleider van VLUHR KZ.

²⁶ Deze vraag kan worden geschrapt uit de stakeholderbevraging indien er reeds een clusterbevraging heeft plaatsgevonden.

een antwoord dienen te formuleren). De taakgroep geeft de resultaten van de bevraging en de opvolging ervan inzichtelijk en navolgbaar weer in het DLR-dossier.

Fase 4: Finaliseren DLR-dossier

De taakgroep finaliseert het ontwerp-DLR en bepaalt de **alineëring** van het DLR met de descriptoren van de VKS (ten behoeve van de niveaubepaling). De taakgroep voegt al deze informatie samen in de portfolio template (zie [Bijlage 1](#)). Zij kunnen hiervoor ondersteuning vragen aan de afgevaardigde(n) van de eigen instelling in de Stuurgroep Learning Outcomes. De taakgroep dient het vervolledigde DLR-dossier in bij de procesbegeleider van VLUHR KZ.

Fase 5: Advies van de Stuurgroep Learning Outcomes

De procesbegeleider voert een formele check uit op het ingediende DLR-dossier en legt het, indien alles correct en volledig werd ingevuld, ter advies voor aan de Stuurgroep Learning Outcomes. De Stuurgroep gaat na of de procedure deugdelijk gevolgd is en bewaakt dat het DLR voldoet aan de vooropgestelde kenmerken. De stuurgroep kan een positief dan wel negatief advies uitspreken over het DLR. Wanneer een DLR-dossier een positief advies krijgt, dan kan dit verder naar de volgende (en laatste) fase. Indien de Stuurgroep Learning Outcomes een gemotiveerd negatief advies geeft, heeft de taakgroep de mogelijkheid het dossier waar nodig te herwerken en opnieuw in te dienen voor advies. Hierbij beschrijft de taakgroep hoe er aan de feedback van de Stuurgroep Learning Outcomes is tegemoet gekomen door de gemaakte keuzes kort en bondig te motiveren.

Fase 6: Bekrachtiging en vaststelling door de koepelorganisaties

De procesbegeleider van VLUHR KZ dient het positief geadviseerde DLR-dossier in bij het bestuursorgaan van VHR of VLIR, dat gevraagd wordt het advies van de Stuurgroep Learning Outcomes te bekrachtigen. Indien het dossier wordt bekrachtigd, wordt het aansluitend aan het bestuur van VLUHR bezorgd voor vaststelling. Een instelling kan bezwaar aantekenen tegen het voorliggend DLR-dossier binnen de respectievelijke bestuursorganen.²⁷

Fase 7: Validatie door NVAO

De procesbegeleider van VLUHR KZ dient het bekrachtigde en vastgestelde DLR-dossier in bij NVAO, met een aanvraag tot validatie. NVAO gaat na of de procedure deugdelijk werd gevolgd en of de alineëring tussen de domeinspecifieke leerresultaten en de descriptoren (VKS) is gemaakt. NVAO spreekt zich enkel uit over de **niveaubepaling** op basis van de afdekking van de descriptoren en niet over de inhoud van het DLR als dusdanig. Dat de beoogde leerresultaten zoals opgenomen in het DLR ook daadwerkelijk verworven worden, is onderwerp van de kwaliteitszorg in eigen regie voor bestaande opleidingen en voor de opleidingsaccreditatie op maat van de eigen regie voor nieuwe opleidingen.

Na validatie bezorgt NVAO de erkende kwalificatie aan AHOVOKS. De rol van de overheid beperkt zich tot de registratie van het gevalideerde DLR in de [Kwalificatiedatabank](#). Indien NVAO besluit een ingediend DLR niet te valideren, bezorgen zij hiertoe de gemotiveerde beslissing aan VLUHR.

²⁷ Er is geen beroepsprocedure voor externen voorzien. In principe is steeds een procedure voor de Raad van State mogelijk.

4. Procedure voor het actualiseren van DLR

De beslissing om een DLR te actualiseren is de **verantwoordelijkheid van de instellingen en de opleidingen** (bijvoorbeeld wanneer een programma inhoudelijk wijzigt of de vereisten van het werkveld veranderen). Het initiatief ligt bij de opleidingen die, in onderling overleg wanneer het niet over een unieke opleiding gaat, een geactualiseerd DLR bezorgen aan VLUHR KZ.

De actualisatie van een DLR verloopt in regel volgens dezelfde procedure als hierboven beschreven, met uitzondering van de stakeholderbevraging. De taakgroep kan hier kiezen om deze zelf uit te voeren aan de hand van de vastgelegde vereisten (m.n. het profiel van de stakeholders en de vijf vragen waarop deze een antwoord dienen te formuleren). De taakgroep geeft de resultaten van de bevraging en de opvolging ervan door de taakgroep inzichtelijk en navolgbaar weer in het DLR-dossier.

Bijlage 1. Formulieren

Alle formulieren staan gepubliceerd op de [website van VLUHR KZ](#) (onder de titel 'Handleiding formulieren DLR').

- **Formulier voor [aanvraag van bevraging stakeholders](#)**

De taakgroep bezorgt dit formulier ingevuld aan de procesbegeleider van VLUHR KZ, als aanvraag voor het opstarten van de bevraging van externe stakeholders. In het formulier worden de namen, mailadressen en korte bios van de stakeholders (die hun rol/expertise duiden) voorzien, een beknopte toelichting bij het profiel en niveau van de opleiding (of de redenen om tot wijziging over te gaan in geval van een actualisatie), alsook het ontwerp-DLR dat wordt afgetoetst.

- **Formulier voor vaststelling/validering DLR ([graduaat](#) - [bachelor](#) - [master](#))**

Deze formulieren werden gestructureerd in het format van een portfolio, om helder overzicht te geven van de procedure die de taakgroep heeft doorlopen bij het opstellen en toetsen van het DLR. Indien een DLR in de toekomst geactualiseerd dient te worden, zal er worden verder gewerkt in ditzelfde portfolio. VLUHR KZ beheert het archief van DLR-dossiers.

De taakgroep dient de ingevulde template in bij de procesbegeleider van VLUHR KZ. Deze voert een formele check uit op het DLR-dossier en legt het, indien alles correct en volledig werd ingevuld, ter advies voor aan de Stuurgroep Learning Outcomes.